

טו. מנין שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו, שנאמר "פי
 ילכו התינותיך לך". א"ל הקב"ה למשה המתן עד שיעבור
 מנין של זעם ואינו לך. הודונו, שכל המדות שנתקן השי"ת
 בטבע האדם תנשו, אין בהן אחת שהיא רעה בחולמ' ער
 שהיא טובה לנפש בהיותה נעדרת. כי הפועל הטוב פעל הכל
 לטוב, רק צריך שישתמש בכל אחת כשעתה וכמדתה. מזה יצא
 שאין לדחוק, אפי' המדה הרעה, יותר מדאי, באופן שלא לתן לה
 שום מקום, כ"א מקומה המצומצם ראי לתן לה, ולהשתדל
 לתקנה. ע"כ בשעת כעסו אין מרצין לו לאדם, שהאדם השלם
 ג"כ אפשר שיכעוס. ע"כ צריכה מדה הכעס לחמצא, וראוי
 להרעות מיד, אבל לאמר שלא יהי' אל הכעס שום מקום, מודה
 כאילו כתבנו בנפש להורג, זה לא ניתן להאמר, (ודברי החסיד
 במס"י פ' י"א שכתב שפועל הנקי המעולה היא שלא יעשה
 הכעס מעולם ורושם בו כלל צ"ע לעי"ד). ומכאן כפי מדה
 השלמות הראויה להאדם המעלה, יסד המנהיג העליון יז
 בהתנהגות הכללית, שישנם כוחות שחבליהם דומה בכלל הכריאה
 כחלית הכעס באדם, ואם שאפשר לטבשם ע"י הפילת צדיקים
 ודכיות, אבל ראוי לתנוח להם אחת מקום, כי מעשה ד' הכל
 נבוא לחבליה טוב. ע"כ אמר המאן עד שיעצבו פנים של זעם,
 ופעלו פעולתם באיזה ערך עב"פ, כי לא לרק נמצאו, ואינה לך.
 ובהיות המקום הניתן לכעס בהתעוררות האדם המעולה הוא מעט
 מן המעט, כמו כן ההנהגה בהתנהגות הכללית מצד עצמה, כהיותה
 מתנהגת כראוי בלא יתרון קלקלים אינם טבעיים, היא ג"כ רק
 חלק מועט וקטן, מכתה בערך רגע, וכי רגע באשרי, וחסד אל
 כל היום?

2.
 טבעיו כראוי וזוהי שלימותו, שיוכל להשתמש כראוי גם בכוחות
 הרעים, ככלם וגאווה וקצוה וכי"ב. אמנם מי שזוא נאמר בך
 יצור, ומחזיו רעות ולא זה חכמתו הרעה ממקומה כלל, הוא
 אם יוכל למעמים ע"י שודח רב לעשות דבר טוב מצד גדות
 התורה ויראת העונש, אבל לעשות עם הכוחות הרעים רבדים
 טובים, זה אינו יודע כלל. ובאמת כ"ז שלא יוכל האדם
 להשתמש גם בכוחות הרעים לטובה, אינו מתקן כטבעו
 התומא יהי' בו טבעי לא מקרי ולא בא עדיין עד חלית הקובץ.
 ע"י אמר פי אינם יודעים לעשות רע, כי אינם מכירים הכ"ה
 שלימה בפנימיות התורכה השלימה, ע"כ יפלו ויכשלו. כי
 האדם מוכרח להשתמש בכוחותיו הרעים ג"כ, כמו כוחות
 החאזה והחמדה, הרצון וכאלה. אמנם זאת היא תרת אדם'
 המעלה, שיהי' לכו ברשותי לעשות מכל אלה דרך ישרה
 ומשלמת.

לוח מ"ב
 ח"א
 ח"ב

4
הכעס והתעלה

את הכעס צריכים אהנו לשנות בכל עומק היותנו
 בקעס. מזה. אפי' מתוך רעיונה, אנו צריכים לשנות את
 הכעס. היותנו מזה. וראו ע"כ ב' א"ת. זה ע"ת. וטעם. את כל
 היתרונות שנתקנו על חלקי האוהי והתעוררות
 כשנאמר. את כל חלקי האוהי שנתקנו תחת חלקי האוהי
 בכעס. והי' לנו סימן שנתקנו חלקי האוהי ונתקנו חלקי
 את היתרונות שנתקנו. והי' לנו סימן שנתקנו חלקי האוהי
 בא ומכירת אוהי. חלקי האוהי. על חלקי האוהי.
 החכמים העליונים. שבאו עד מרום ונתקן חלקי האוהי
 חלקי האוהי, וחסד וחסד. חלקי האוהי. כל חלקי האוהי.

5
 רוא. יסוד הכעס בא מצד חסרון היצירה הרוחנית. קיבוץ כחות הרוחניים, שעומדים
 לצאח אל הפועל כציוור ובתפארת מובלט, דוחקים את הנשמה, ומצעררים אותה
 בקצפון פנימי. כל מלחמות גוים, וכל רצח ורשוד שכבי אדם, עד כל רוגז שבין בעלי
 חיים, מאדם הנחש עד עקיצת קטן שבדמשים בכונה של חיזק, בא מצד הכעס הכללי
 האצור בעולם, שמצד עצור כת היצירה. וכל מה שהיצירה הרוחנית מתרחבת, כל מה
 שהפגלים של הרעה הרחבה מסתעפים בעוזו מרדפתם, כל מה שהתורה נתגדל
 והתאדר, השלום מתרבה בעולם. אז יחזיקו במעוזי יעשה שלום לי, שלום יעשה לי.

3

הכעס ישנו בשני אופנים, כעס הלב וכא בטבע ונמצא
 ג"כ למעמים באיש שלם כמדותי, כשוא ליד דבר וראוי
 שיכעס ע"י בטבעו כשיראה על חסם וכי"ב. ויש כעס המניח,
 ר"ב. פנים ייטב לך", אלא שביצור ישעל עליו מדה הכעס,
 מפני שכך צריך להיות, כדי לתקן ההנהגה אע"פ שאין בטבעו
 שום התעוררות של כעס. והנה יש הבדל אם הדבר שמביא
 להיות כעס הוא דבר שעצם ההרגשה הטבעית בהיותו הנעשה
 לא תגור עמה כ"א דברים טובים ומדות ישרות, אז ראוי שיהי'
 הכעס ג"כ כעס הלב. כי זהו בצעמי יושב שלימות מה שמחרגש
 טובה, ולא יוכל לחביס אל עמל. אבל אם חזר' אמת המטה
 טובה, אבל עמדה תקבל הורה שתוכל לעבור במי שמתמל
 ממנה את גבול המדות הטובות, אז אין ראוי להיות כעס
 בהתפעלות הנמש כ"א כעס הרצוני לבדו. ע"כ בראות אדם צול
 נעשה לוחות, לחבירי או לתלמידיו, הדרך הטובה היא שיוזר
 ג"כ כעס התעוררות הכעס הטבעי. אבל אם יבא מקרה לחכם
 שיצטרך להטיל מרה על כבודו, כיון שעצם רדימת הכבוד
 והקמדה עליו אינה תכונה טובה, אע"פ שהיא באה בזכרת ללמד
 מוסר ולחקן ההנהגה. מ"מ אין ראוי שיהי' הכעס שולט כ"א
 ברצון ולא בטבע, שלא ימשך ממנה היתר מאוהרות חכמים ר'
 "מאד מאד הוי שפל רוח". גולת, 10, ג'.

קב. מה הוא מקור הרוגה של רשעים, מהו הקצף על העולם כולו, מה הוא יסוד העצבות המרה, האוכלת את הרוח ואת הכשר, הממלאת ארס את החיים, מהיכן מקור משחת זה גמשי? בבחזון פנימי ברור אנו משיבים על זה, ממקור הרשעה הכל נובע, מרשעים יצא רשע. חפשי הוא הנצח, ולהיות גבור וכן חורג באו החיים, והרשעה השוריה בעומק הנשמה, כשהרצון אינו חפץ לעונה, הרי היא סותרת את המשקל השווה של החיים, את היחש הישר שיש לשמחת של האדם עם כל היש, עם כל הזויה כולה בכללותה ובפרטיותה, והיוזם ההרמוניה מכאובים רבים הוא מסבב, וכשהוא חודר אל הרוח, עצמו יסודיו, שהם מתגלים בצורה של זרחה, של קצפון, של חוצפא, של קלון יראוש, ולזאת קוראים צדיקים, אנשי הטוב החוסס, אוניש האושר של החיים, אל הרשעים האומללים, באו חזיו, שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו, התערנו על טוב ד', וראו חיים של עונג ושל אורה, של שלום ושל שלות השקט, של בטחון ושל כבוד, כשל מאת ד', כרכיבים עלי עשה.

הוא היה אומר אורח טוב מה הוא אומר כמה טרחת טרח בערתיכ לפני כר, אורח רע מהו אומר מה טרחת טרח בערתיכ זה כר, מפני שישנם בעולם אנשים בעלי יאוש וספק המדברים וועו על ההשגחה העליונה ומצאים בעולם רעות רבות, ועל פי זכריתם ישל רוח האדם ויאבד את ישו וסוחר לבכו ויראת ד' חלף ונפס מקיבו. צ"כ למען לא יתפתו האדם לסענותיהם והכובות, יציידי כי באמת היאוש וההשקפה בעין רעה על המציאות הבטחון וההשקפה בעין טובה, שניתם אינם באים לאדם על חילוקים בשלל החיצוני המופשט כ"א הברר חלוי בתוכנת הנפש הטובה היא אם רעה, כי כמו שאנו רואים במקרים הקטנים, שהאורח הטוב יציידי את טובו של בערתיכ ואין בזה מן השקף כלל, כי המסתכל בעין טובה ימצא באמת את הצדדים הטובים שמחייבים אותו להכיר טובה ולקנות אהבה וקורת רוח מבערתיכ, וכיון שנמשו טובה הרי הוא מוצא לפניו נכון לדון לפי זכות ופני צדק, שירדע בעצמו מדת טובו שאלמלא הרי הוא בערתיכ מנכיס אורחים, אם יהי כיוון היו מקבלם כספר פנים ויפח בשמחה ובעין יפה א"כ גם כמות"ב זה וראו טרח ג"כ חלל בשבילי, מפני שהתכונת הטובה של אהבת רעים הרי כדאי להכיריו לכל אלו המעשים.

הטובה של אהבת רעים הרי כדאי להכיריו לכל אלו המעשים.

הטובה של אהבת רעים הרי כדאי להכיריו לכל אלו המעשים.

הטובה של אהבת רעים הרי כדאי להכיריו לכל אלו המעשים.

הטובה של אהבת רעים הרי כדאי להכיריו לכל אלו המעשים.

הטובה של אהבת רעים הרי כדאי להכיריו לכל אלו המעשים.

הטובה של אהבת רעים הרי כדאי להכיריו לכל אלו המעשים.

הטובה של אהבת רעים הרי כדאי להכיריו לכל אלו המעשים.

הטובה של אהבת רעים הרי כדאי להכיריו לכל אלו המעשים.

הטובה של אהבת רעים הרי כדאי להכיריו לכל אלו המעשים.

הטובה של אהבת רעים הרי כדאי להכיריו לכל אלו המעשים.

לפעמים בא נוסף ונתייב... הדעה העליונה מוכרח להפגש בצמצומי הקצובות, המוכרחים בהגבלותיהן ממעל לתחת גבעת עולם, והנשמה העליונה מצטנרת, ומתעורר על ידי זה כעס הנפש ותחא דאורייתא. ולפעמים זה בא מפני פגישה פתאומית עם המציאות העומדת בשפלותה בחיי המעשה, מפני ירידת החיים, והנשמה העורגת לעם ד' ואור אלה נכבד ומאיר ברב זורו, מצטנרת וסולדת, ומתחיל ציפון של כעס נצור.

אמנם גבה הרוח, אך-האף של ההשכלה הרחבה מתרומם על כל אלה, והאדם המסתכל ישכיל אך שכל הידידות עליות הן באמת, והצמצומים ההגבלות מבאצת לידו אורה רחבה אלוהית עלינה, אז ישוב הניח האלהי להאיר בנשמה, ויפיק נחת ורצון, וראור צדיקים ישמחי.

בית ערף יש היה ב שכס מרדי... וכל אשר דר רב סוף... שמתגי יקרוי ביצתון, אם כי נדחמתי קצת מקוצר דוחק, אשר לרח נכון שכמתך רחמי לא יארת, לא דבר ריק הוא מה שמבורר בינינו מאבותינו חכמי עלמנו, לחיות חרות ד' מערננו, וחדת-ד' היא יסוד חיים, חזות האמת ופיקה הנצחי, אור הנניח ומקני נשמת מילוקסיות הפילוסופיה, ראשיתה ואורייתה, וכל נסיות השמונה-בר, שאינה טוסקת מכל נשמה, בתולדות, וכל מחלבי החיים המדויקים את הנסיה תלמונית חזאת, אם כל-תבנה-וכשרות, וסוד כל עליצות בחיים, שום לקחים בנו בתור בני-ישראל את החלק החיובי, עיקרי במותח-חינוג.

במקום-הזהרות המסודרת, ברעיון ובמעשה, עם כל הנסיות, שום כל-ל-שד-חיים של מלכ-החיים וכלאי, ענין נשוב וקודש, — בלא יוד מלאים הם לשר-חיים של חיות, וד' מערננו, תכשר את כל העצבנות המורנית לתחתן לגילת-לב חזות-חיים, כי יש שור למעלה, ועל תקות, לתחת-החיים, — לפעולה הכלל לעליות חזרת, לאורית הכלל, ולאורית הפרים, הם כ"כ-משולמים-הז-עם זה, מסתווים זה עם זה, כי אור מופלא מזהר אורי חזרתו של החיוב, עד שכל ישר-לב לא יוכל להבדיל ולהפריד בין שניהם, — וקוצר רוח זה למת הוא בא.

בדרך הפתוחה תסודתה חזאת, מאורית-החיים, חיות חזת, — חזאת המכל מוצרי-רוח לא מתמר, לך שמתח וגילה יארת, וכלנו נשמת וגיל במלה שורה עלינו, כי מנת חלקי וכוסי, אתה חומך גדול-לי, ואומה שכיב נצחה על שד-היח, שכיב תבליט את חזמתו המסודר המציל על המון גיים רבים, ושאתי בלותה ככיס-נצורים מתחלת היא לשרת ולצנע מוח, על ארצה מלאי-המלאות, — בנית המצוינות, מכירי-החד ומציי-החיה, והם יהיו מתנודדים וקצרי-רוח? לא אהובי, רבבות פנפים לא יגנו, ליצק שמתח, וחללו בראש הניסיה, ואם עמוק הצער על מנאובי תנודת הנשמה-אם גדול המאב על עלבון העולם ומחשבי, — על הכל אור חרות ד' ומשוע וקוה ישוע, חלל ומנוגרי.

וכשאנחנו מצטנרים בכלל על חזרון-שלמות, ואין זה אוח נופות שהגנו צמיי שלמות, שחזנו חולכים ועולים לעומי כיכ מלא אור, מלא סאר החדת-קודש? ואם נסחרים הם השבילים, הננו קדואים מעומק העינין למספר אוימנות דרזמנא, כי כל מעברותי קשות, אשרי כל חוכי לוי.

בדרך הפתוחה תסודתה חזאת, מאורית-החיים, חיות חזת, — חזאת המכל מוצרי-רוח לא מתמר, לך שמתח וגילה יארת, וכלנו נשמת וגיל במלה שורה עלינו, כי מנת חלקי וכוסי, אתה חומך גדול-לי, ואומה שכיב נצחה על שד-היח, שכיב תבליט את חזמתו המסודר המציל על המון גיים רבים, ושאתי בלותה ככיס-נצורים מתחלת היא לשרת ולצנע מוח, על ארצה מלאי-המלאות, — בנית המצוינות, מכירי-החד ומציי-החיה, והם יהיו מתנודדים וקצרי-רוח? לא אהובי, רבבות פנפים לא יגנו, ליצק שמתח, וחללו בראש הניסיה, ואם עמוק הצער על מנאובי תנודת הנשמה-אם גדול המאב על עלבון העולם ומחשבי, — על הכל אור חרות ד' ומשוע וקוה ישוע, חלל ומנוגרי.

וכשאנחנו מצטנרים בכלל על חזרון-שלמות, ואין זה אוח נופות שהגנו צמיי שלמות, שחזנו חולכים ועולים לעומי כיכ מלא אור, מלא סאר החדת-קודש? ואם נסחרים הם השבילים, הננו קדואים מעומק העינין למספר אוימנות דרזמנא, כי כל מעברותי קשות, אשרי כל חוכי לוי.

בדרך הפתוחה תסודתה חזאת, מאורית-החיים, חיות חזת, — חזאת המכל מוצרי-רוח לא מתמר, לך שמתח וגילה יארת, וכלנו נשמת וגיל במלה שורה עלינו, כי מנת חלקי וכוסי, אתה חומך גדול-לי, ואומה שכיב נצחה על שד-היח, שכיב תבליט את חזמתו המסודר המציל על המון גיים רבים, ושאתי בלותה ככיס-נצורים מתחלת היא לשרת ולצנע מוח, על ארצה מלאי-המלאות, — בנית המצוינות, מכירי-החד ומציי-החיה, והם יהיו מתנודדים וקצרי-רוח? לא אהובי, רבבות פנפים לא יגנו, ליצק שמתח, וחללו בראש הניסיה, ואם עמוק הצער על מנאובי תנודת הנשמה-אם גדול המאב על עלבון העולם ומחשבי, — על הכל אור חרות ד' ומשוע וקוה ישוע, חלל ומנוגרי.

וכשאנחנו מצטנרים בכלל על חזרון-שלמות, ואין זה אוח נופות שהגנו צמיי שלמות, שחזנו חולכים ועולים לעומי כיכ מלא אור, מלא סאר החדת-קודש? ואם נסחרים הם השבילים, הננו קדואים מעומק העינין למספר אוימנות דרזמנא, כי כל מעברותי קשות, אשרי כל חוכי לוי.

בדרך הפתוחה תסודתה חזאת, מאורית-החיים, חיות חזת, — חזאת המכל מוצרי-רוח לא מתמר, לך שמתח וגילה יארת, וכלנו נשמת וגיל במלה שורה עלינו, כי מנת חלקי וכוסי, אתה חומך גדול-לי, ואומה שכיב נצחה על שד-היח, שכיב תבליט את חזמתו המסודר המציל על המון גיים רבים, ושאתי בלותה ככיס-נצורים מתחלת היא לשרת ולצנע מוח, על ארצה מלאי-המלאות, — בנית המצוינות, מכירי-החד ומציי-החיה, והם יהיו מתנודדים וקצרי-רוח? לא אהובי, רבבות פנפים לא יגנו, ליצק שמתח, וחללו בראש הניסיה, ואם עמוק הצער על מנאובי תנודת הנשמה-אם גדול המאב על עלבון העולם ומחשבי, — על הכל אור חרות ד' ומשוע וקוה ישוע, חלל ומנוגרי.

וכשאנחנו מצטנרים בכלל על חזרון-שלמות, ואין זה אוח נופות שהגנו צמיי שלמות, שחזנו חולכים ועולים לעומי כיכ מלא אור, מלא סאר החדת-קודש? ואם נסחרים הם השבילים, הננו קדואים מעומק העינין למספר אוימנות דרזמנא, כי כל מעברותי קשות, אשרי כל חוכי לוי.

בדרך הפתוחה תסודתה חזאת, מאורית-החיים, חיות חזת, — חזאת המכל מוצרי-רוח לא מתמר, לך שמתח וגילה יארת, וכלנו נשמת וגיל במלה שורה עלינו, כי מנת חלקי וכוסי, אתה חומך גדול-לי, ואומה שכיב נצחה על שד-היח, שכיב תבליט את חזמתו המסודר המציל על המון גיים רבים, ושאתי בלותה ככיס-נצורים מתחלת היא לשרת ולצנע מוח, על ארצה מלאי-המלאות, — בנית המצוינות, מכירי-החד ומציי-החיה, והם יהיו מתנודדים וקצרי-רוח? לא אהובי, רבבות פנפים לא יגנו, ליצק שמתח, וחללו בראש הניסיה, ואם עמוק הצער על מנאובי תנודת הנשמה-אם גדול המאב על עלבון העולם ומחשבי, — על הכל אור חרות ד' ומשוע וקוה ישוע, חלל ומנוגרי.